

УДК 316.77 (100+477)

Фолькіна Олена (Запоріжжя, Україна) - ПРОБЛЕМИ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Інформаційне суспільство, постіндустріальне суспільство, теле- або інтернет-суспільство – існує багато визначень в українській мові для опису соціальних процесів у суспільстві, які супроводжують швидку технологічну зміну останніх десятиліть. У сучасному світі Інтернет став глобальним середовищем. Зв'язок легко перетинає всі кордони і з'єднує ринки споживання та громадян різних країн, руйнуючи концепцію національних кордонів. Завдяки Інтернету ми легко отримуємо всю інформацію та миттєво

зв'язуємося з нашими постачальниками. Швидкий розвиток інформаційного середовища сформував так звану концепцію інформаційного суспільства, яке поряд з прогресом має і деякі негативні наслідки. Адже проблеми інформаційного суспільства мають узгоджуватися з розвитком нових взаємин. Проте стали розвиватися негативні умови та нові конфліктні ситуації як серед людей, так і у суспільстві в цілому. Концепція інформаційного суспільства існує вже біля сорока років. Звернемо увагу на те, що її зародження настало в той час, коли з'явилися мейнфрейми з першими робочими станціями. За повідомленням Європейської комісії вже більше 90% компаній використовують у своєму бізнес процесі комп'ютери. Сім відсотків середніх компаній обробляють повні бізнес-процеси з клієнтами через Інтернет. Але це свідчить про існування інформаційного суспільства, чи скоріше, про інформатизацію індустріального суспільства? Спробуємо розібратись. Поняття "інформаційного суспільства" було глибоко вкорінене у світі навіть у 70-х роках минулого століття, коли настав час постіндустріального простору. Зазначимо, що між термінами «постіндустріальне» та «інформація» можна ставити рівний знак, оскільки в повсякденній діяльності суспільства неможливо без нових знань і технологій. Поняття постіндустріального часу є останнім історичним етапом у розвитку людської цивілізації, де найважливіші продукти можна назвати знанням та усвідомленням - це основні риси інформаційного суспільства. Загалом, рисами інформаційного суспільства є: - роль знань і володіння інформацією знаходиться на вершині суспільства; - значно збільшується частка послуг у валовому виробництві, а саме послуг, пов'язаних з когнітивним зв'язком; - інформаційне суспільство - це також глобальний інформаційний простір, взаємодія між людьми, наявність, відкритість мережевих ресурсів для задоволення потреб людини в інформаційних послугах і продуктах. У сфері послуг зростає роль послуг по обслуговуванню населення. Тут розвивається глобальна інфраструктура, яка відіграє важливу роль в сучасному інформаційному суспільстві. Багато професійних видів діяльності у всіх сферах сільського господарства, промислового виробництва та послуг економіки сьогодні здійснюється за допомогою комп'ютера. Існує два важливих аргументи, на які потрібно звернути увагу. З одного боку у світі зростає виробництво нематеріальних товарів, таких як програмне забезпечення, а також відбувається оцифровування багатьох продуктів медіа-галузі, таких як музика, фільми або тексти. Такі продукти сьогодні є найбільш доступними через Інтернет. Інший аргумент - це частковий збіг наукової ідентифікації продукції та швидкий переклад результатів досліджень нових продуктів.

На сьогоднішній день суспільством активно обговорюються соціальні проблеми інформаційного суспільства. Наприклад, відсутність доступу до Інтернету для соціально незахищених людей, відсутність рівних можливостей тощо. Так, Герберт Кубічек, професор прикладної комп'ютерної

науки в Бремені та науковий директор фонду "Digitale Chancen" зазначає: «... тільки технологія може вирішити соціальні проблеми. Але те, що на перший погляд виглядає як подвиг у порівнянні з новими технологіями, при більш уважному розгляді можна розвінчати як соціально обумовлений дефіцит знань. ...Ми дуже часто плутаємо технічні навички з інформаційним змістом».

«Залишається питання, як впроваджувати нові технології надалі. Концепція інформаційного суспільства наступного покоління повинна більше враховувати соціальні контексти, а не цифрову соціальну інтеграцію». Використання інформаційного простору в усьому світі є абсолютно непропорційним. У той же час люди поділяються на тих, хто має навички розуміння комп'ютера та інтернету та тих, хто цього не робить. Саме так формуються проблеми інформаційного суспільства. Наприклад, у розвинутих європейських країнах, в США, в Азії кількість людей, які користуються цифровими технологіями значно більше, ніж у інших країнах. У Африці це число мінімальне. Як правило, доступ до інформаційних технологій безпосередньо пов'язаний з економічним розвитком держави. Також виникає проблема з інформаційним змістом у середині країни. Не секрет, що, наприклад, в Росії регіони мають різні можливості щодо інформаційного спілкування. Така інформаційна структура спілкування має різні рівні розвитку. Причиною тому є не просто віддаленість об'єктів. "Цифровий розрив" проявляється через економічні, інституційні, моральні та етичні причини. Серед переліку проблем сучасного інформаційного суспільства, слід також сказати про правове регулювання.

Сучасні технології забезпечують доступ до різних послуг: електронне навчання, електронна комерція, пошук інформації тощо. Все це може спричинити ряд юридичних проблем. Це включає розповсюдження нелегальних, нецензурних матеріалів, шахрайських дій, порушення авторських прав. У вирішенні цих проблем, безумовно, повинна брати участь держава. Потрібно відстежувати, які інформаційні послуги доступні населенню, і спрямовувати їх у правильному напрямку. А проблеми глобального інтернету та їх вирішення можливі лише на основі міжнародного співробітництва. Проблеми розвитку інформаційного суспільства виникають також через об'єднання масової свідомості населення. Люди використовують одні і ті ж інформаційні продукти (реклама, новини, розваги). Народна ідентичність втрачається у світі інформації, порушує етичні принципи, знижує якість мови. Психологічний вплив на суспільну та індивідуальну свідомість більш розвинених країн гальмує політичну, культурну та економічну незалежність. У віртуальній реальності важко розпізнати ілюзію створення психологічних проблем, які виникають у вразливих особистостей, найчастіше це відноситься до дітей та молоді. Створюючи своє місце у віртуальному світі, людина може втратити доцільність сприйняття реального. А через надлишок різноманітної

інформації людям надалі важче вилідати головне. Також вражає здатність деяких лідерів маніпулювати розумом суспільства за допомогою інформації. Таким чином, інформаційне суспільство починає втрачати свою стабільність. Говорячи про небезпеку інформаційного суспільства, варто згадати, що існують проблеми з інформацією в умовах легкодоступних, відкритих і простих у використанні мереж. А що до системи освіти? Віддалені та мультимедійні технології навчання можуть виявити індивідуальні нахили дитини. Але якщо подивитися на це з іншого боку, з морально-етичної точки зору - роль вчителя-наставника в цьому навчальному процесі повністю нівелюється.

Залишається також проблема з безпекою захисту персональних даних, дотриманням прав автора та виробника інформації у електронних носіях. Слід признати і існування такого інструмента впливу на суспільство як інформаційна зброя. Інформаційна зброя означає сукупність несанкціонованого доступу до електронної інформації та систем управління. Тут можуть бути виключені електронні системи, адміністрування збройних сил, управління важливими об'єктами, управління країною в цілому, громадськими інфраструктурами тощо. У світі виникає ймовірність руйнування енергії, транспорту, ядерних систем. Використання інформаційної зброї можна порівняти з використанням найбільш загрозованої зброї масового знищення. Різні методи пропаганди, акції, дезінформація суспільної думки використовуються для формування та зміни цінностей. Вплив інформації настільки великий, що вона здатна просто «зомбувати» населення.

Таким чином, ми визначили основні проблеми інформаційного суспільства, і всі вони - глобальні. На міжнародному рівні багато країн працюють разом, щоб спільно об'єднати зусилля для прийняття заходів, які допоможуть подолати негативні наслідки проблем інформаційного суспільства. Окрім певних сфер суспільних відносин, державам необхідно посилити правову політику, змінити методологію, зрозуміти правові проблеми та загрози інформаційного суспільства, знайти загальні шляхи їх подолання.

Література

1. Roszak T. *The Cult of Information: The Folklore of computers and the true art of thinking.* Cambridge: Lutterworth, 1986. 238 с.
2. Белл Д. *Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования.* М.: Academia, 2004. 956 с.
3. Моисеев Н. Н. *Универсум. Информация. Общество.* М.: Устойчивый мир, 2001. 200 с.
4. Мелюхин И.С. *Информационное общество: стоки,проблеми,тенденции развития.* М.: Издательство МГУ,1999 . 456 с.
5. Олексенко Р. *Людина в умовах інформаційного суспільства як об'єкт соціально-економічної рефлексії // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави . 2017. С. 59-62.*
6. Олексенко Р.І. *Вплив комунікацій на ціннісні орієнтири особистості Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. Вип. 62. С.65-73.*

7. Ткаченко Є. Ю. Сучасні підходи до управління прибутком промислового підприємства // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип. 47. С.270-276.
8. Пожуєв В. І. Осмислення місця і ролі інформації у сучасному суспільстві // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2010. Вип.42 С.4-13.
9. Шавкун І. Г. Менеджмент ХХІ століття: колізія між глобалізацією і регіоналізацією // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 35. С.92-100.